

EN OMSORGSFULD FESTIVAL

Omar Sosa

Primo august var det fjerde gang at den lille sydsvenske havneby Ystad var vært for en jazzfestival. Her gjorde Jan Lundgren, Thomas Lantz, en lille snes nøglepersoner og 100 frivillige deres bedste for at skabe en rigtig international festival, samtidig med at det lokale, det regionale og bredden skulle tilgodeses. Det blev til 6300 solgte billetter og blandt de besøgende var også Cim Meyer og Niels Christensen. Bagefter udspandt sig følgende kritiske korrespondance de to imellem.

Dwayne Clemons

Foto: Cim Meyer

Niels Christensen (NC): Hej Cim, håber du nød resten af koncerterne i Ystad og at der kom lidt mere knald på...

Cim Meyer (CM): Jo, det var jo anden gang jeg besøgte denne festival og jeg har nydt det begge gange. Med super sommervej i den charmerende lille kystby med velholdte historiske bygninger (deriblandt spillestederne) er udgangspunktet positivt. Der skal virkelig spilles skidt for at gøre en knotten.

Piano med computer

CM: Sidste koncert var med Omar Sosas AfroCubano-projekt og det var en festlig afslutning på festivalen. Der var både til øjne og øren og til top og bund af kroppen, uden det blev ren populistisk smagløshed. Sosa havde fanget betydningen af det svenske (og danske) ord: Tak – og at det ofte blev gentaget: Tak-tak.

Han brugte ordet tredobbelt og så var de afro-cubanske rytmer allerede godt kørende: tak-tak-tak ... tak-tak.

Champion Fulton

Der var røg og farver på scenen og lidt visuel voodoo-agtig optræden i arabiske gevandter, hvor bassisten Childo Tomas alene ved sin enorme størrelse også gjorde indtryk.

Omar Sosa brugte – ligesom Jakob Karlzon ved en tidligere koncert i et helt andet sprog – digital manipulation af klaverets live-lyd. Også saxofonisten, Leandro Saint-Hill, fik noget af sin lyd manipuleret gennem computeren.

Det er åbenbart en tiltagende tendens, så at sige at gøre flyglet til en synthesizer. Sosa fik noget spændende ud af det som et krydderi, men Jakob Karlzon tidligere på dagen var overraskende en skuffelse: Computer *beat-box*, ørkenvandring på pianoet med bølgende bevægelser uden fokus. Det rockede (*Dirty*) med udstrakt brug af computer fungerede til tider, men der var lange perioder med søvndyssende lag på lag af opulente ligegyldigheder over fire takter. Titlen på sidste nummer var *Departure Bubbles*. Indholdsbeskrivelsen passede.

Cæcilie Norbys supergruppe begyndte deres koncert godt: Flot sang med dybde og krop og en helt igennem professionel fremførelse. Nguyễn Lê spillede indfølt og orientalsk på guitar og Leszek Możdżer spillede dæmpet med forskellige ting spundet om flyglets strenge (*How Does It Feel*). Lars Danielsson havde den samme lyd på kontrabassen, som den vi hørte om fredagen med hans fine "Liberetto"-gruppe: *delay* med *octavider*. I længden blev det en syg lyd i mine øren. Men det værste var at

Goran Kajfes

Norby brugte to mikrofoner: En med almindelig lyd og en med flere *pitches* oven i hinanden, ligesom når man i radio eller tv vil anonymisere en stemme til uigenkendelighed. Dele af koncerten blev blandt andet med denne effekt til bastant støj tæt på smertegrænsen – i ekstranummeret (publikum var begejstret) gik det ud over Jimi Hendrix' *Purple Haze*.

NC: Pianisters brug af computere ved *live*-koncerter er (forhåbentlig) bare en *trend*. Det giver nogle ekstra muligheder for at tilføre musikken harmoniske klange – og derved spare en ekstra keyboardspiller eller guitarist – men det valg binder også musikerne til et såvel harmonisk som dynamisk fastlåst arrangement, der ret beset ikke swinger ret meget. Nu hørte jeg ikke koncerten med Karlzon, men har ved flere lejligheder bemærket, at han er en af de (få?), der bruger elektronikken i musikens tjeneste, så jeg er lidt overrasket over, at du ikke blev suget ind i hans univers, som jeg finder betydeligt mere musikalsk og mindre effektjagende end den desværre afdøde, og måske derfor helgenkærede Esbjörn Svensson.

Da de unge trommeslagere for en halv snes år siden medbragte en Mac på jobbet, som de optog og manipulerede deres spil på undervejs i koncerten, kom der sjældent noget af musikalsk værdi ud af det, så det gik hurtigt i sig selv igen. Men det var da meget sjovt at se forvirringen, når Mac'en ikke opførte sig som

Mathias Algotsson

Clarence Penn

Tom Harrell

Cenneth Jönsson

forventet og trommeslageren havde svært ved at håndtere både stikker, Mac og hovedtelefoner samtidig. Mon ikke det samme vil ske for pianisterne?

CM: Nu vil jeg ikke lyde som en sur, gammel mand, som helst vil bringe jazzen tilbage til et eller andet fortidigt stadie, hvor alting var bedre og kun akustisk. Der er ingen hellige køer for jazzen! Alt kan principielt bruges til at skabe musik – selvfølgelig også alverdens elektriske effekter. Blandt trommeslagerne har Jim Black for eksempel længe vist at der kan skabes (såvel rytmisk som harmonisk) spændende musik med brug af computer.

Hvad syntes du ellers om det musikudvalg Ystad-festivalen præsenterede?

Høflig / sjælsrystende jazz

NC: Jeg var der jo kun de første to dage og fik følgende indtryk: For det første den markante stilistiske vægning af høflig *mainstream* jazz, for det andet det øjeblikkelige niveau blandt svensk *mainstream*-musik og for det tredje det (syd)svenske jazzpublikums reaktion på det nævnte.

Det var tydeligt at den kunstneriske leder, pianisten Jan Lundgren, i valg af musik holdt sig på sikker grund. De optrædende grupper udstrålede alle venlig imødekommenhed og holdt sig in-

denfor de afstukne musikalske grænser. Intet af den præsenterede musik kunne fornærme en eneste jazz-uvant sydkåning.

En klar repræsentant for den ufarlige og – *pardon my French* – røvkedelige, nutidige, svenske udgave af *mainstream*-jazzen var koncerten på festivalens hovedscene, Ystad Teater, med Lundgrens tidligere lærer på Malmö Musikhögskola, pianisten Håkan Rydin og hans trio udvidet med vokalisten Claudia Campagnol. Ubeskriveligt uinteressante kompositioner, spillet og sunget lidenskabsløst og en scene-fremtræden, der mest af alt så ud som om de fire musikere var til deres egen begravelse. Hvorfor netop den gruppe skulle have *prime* placering, har jeg svært ved at forstå.

CM: Ja, det var pænt i Bill Evans-traditionen og søvndyssende. Standard-melodier, svenske sange og et par originaler i ballade- eller medium tempo. Stift og det swingede ikke – et skoleeksempel på musik, der ikke kom ud over scenekanten. Campagnol improviserede dog udmærket over harmonier og var hørværdig i den brasilianske del af repertoire. Det var i øvrigt en af de to koncerter, hvor Ystads pragtfulde gamle teater kun var halvfuldt. En mere intim koncert et mindre sted havde måske gjort Rydin og hans hold mere afslappede og musikken mere spændende.

Den anden koncert med samme problem var med Dmitry Baryevsky Quartet.

Anna Lundqvist

Hugh Masekela

Hans Backenroth

Magnus Öström

NC: Der var betydeligt mere knald på den unge svensk-ungarske trommeslager Zoltan Csörsz og hans kvartet med orgel, guitar og bas, der spillede i den hyggelige gård bag Mortens Café. Gruppen lagde sig i slipstrømmen af Scofield's sen-1990er-grupper, og dristede sig oven i købet til at spille et par Scofield-kompositioner, hvilket de gjorde ganske godt. Csörsz er en blændende dygtig trommeslager, opmærksom på sine medmusikere og med overskud til at spille enkelt, fremfor at balde løs. Og så hjælper det, at musikerne ser ud, som om de kan lide det de laver.

Samme sted optrådte endnu en svensk gruppe, bestående af unge musikere med baggrund på Rytmecons. Makross ville med tenor-, altsax, bas og trommer sikkert give deres bud på opdateret Ornette Coleman og gjorde det egentlig ganske fint. Der blev spillet rigtigt hele vejen, men jeg savnede vildskaben og den der: "Det skider jeg på, jeg spiller hvad jeg har lyst til, selvom det ikke lyder pænt", som Ornette & co. stod for. Måske man skulle forære de flinke unge svenskere en lp med Strange Bros & Tchicai, så de kan høre, hvordan den slags musik kan gribes an? Også her så musikerne ud, som om de hellere ville være et andet sted. Kom nu, kære naboer – det er sjovt at spille musik, *for helvede!*

CM: Ja, Makross var udmærket: Solid *walkin'* med rytmisk trukket tema. Noget cirkulerede dog i langdrag og blev lidt fladt og forsigtigt. Der manglede et slag i bolledejen.

Man skal bide mærke i den flertydige betydning af det engelske ord *play*.

Men for de musikere, som spiller, fordi de ikke kan lade være, kan det også være en alvorlig sag, når de vender vrangen ud på sig selv. Den mest sjælsrystende oplevelse, jeg havde som lytter i Ystad, kom helt uventet søndag eftermiddag på første række nede i den akustisk håbløse (men historisk charmerende) gamle, rungende, halvfylde Scala-biograf, hvor Anna Lundqvists kvintet, ALQ, optrådte. Scatsangen var ikke hendes stærke side, men kompositioner og arrangementerne var gode og harmonisk spændende og frem for alt melodiose. Gruppen var sammenspillet og kompetent, havde en fælles lyd og original identitet, og både Björn Almgrens på sax og Fabian Kallerdahl bag pianoet brændte igennem som solister med noget på hjerte. Da vi nåede til den sentimentale *The Goodbye Song*, hvor de fire mænd i orkestret sang fælles modstemme til Lundqvists vokal, var jeg helt solgt. Det var stærk tobak og rørte et og andet dybt inde, som kun musik kan. Et uforglemmeligt øjeblik, der alene legitimerede festivalen.

Masakela og svensk *alsång*

NC: Sådan et øjeblik oplevede jeg heldigvis også ved koncerten med den 74-årige sydafrikanske trompetist, flygelhornist, sanger og levende legende, Hugh Masakela, i den propfyldte teatersal. Jeg har aldrig været stor fan af hans veludførte, men også lidt slappe afro / soul / funk og havde egentlig ikke forventet mig alverden. Indledningen var også lidt *so-so* med et disciplineret, men velspillende band, der fulgte Masakelas mindste vink og hvor hovedmanden selv brugte mest tid på at være showmand og synge og danse.

Men en halv time inde i koncerten skete der noget. Jeg tror, at Masakela var lidt overrasket over det høflige svenske publikums tilbageholdende reaktion på hans meget fysiske musik og prøvede det gode, gamle trick: ”Jeg synger for, og så gentager I efter mig.”

Hans første *call* var ganske enkelt og da han fik det klokkerent og perfekt intoneret lige tilbage i hovedet fra de ca. 400 svenske struber, var han ved at gå bagover. Så prøvede han med en lidt sværere, der også prompte blev returneret. ”Okay – så skal vi rigtigt lege”, var Masakelas reaktion, men uanset hvor komplicerede udsagn han end fandt på, fik han dem lige i hovedet igen – nogle såmænd også flerstemigt.

Derfra var det som om Masakela og hans musikere fik en gang oktan 98 super på tanken. Nu flød musikken med en herlig spilleglæde, der smittede af på publikum, som nu ikke længere nøjedes med at synge med, de begyndte at gyngede med. Ja, det var lige før man tog til at danse i gangene...

Resten af koncerten foregik i en støt stigende musikalsk kurve, hvor Masakelas flygelhornspil også begyndte at lyse, hvor specielt hans guitarist fyrede nogle dejlige guirlander af og alle havde det herligt.

Tilbage på *mitt jobb* (i Helsingborg) den følgende mandag bad jeg mine kolleger forklare, hvordan 400 mennesker kan sidde musestille til en koncert med svulmende afrikansk musik og så eksplodere i musikglæde, så snart de får besked på at synge.

Svaret var ganske enkelt: ”*Vi har vores Alsång!*”

Selvfølgelig – den havde jeg rent glemt. Hvor vi danskere kun synger sammen Skt. Hans Aften, til jul og når der scores i Parken, benytter svenskerne enhver lejlighed til at synge. Der er jævnligt *Alsångs-konserter* landet over, der er tv-programmer hvor svenske sangere – og ikke kun svensktopsangerne – leder *Alsången* foran og sammen med et stort og begejstret syngende publikum. Det kan lade sig gøre, fordi de fleste svenskere kan teksterne på de væsentligste svenske sange; og ikke kun de første tre linjer af første vers, som det er kutymen i vort fædreland.

Så dér tog svenskerne fuser på både Masakela og mig, og vi gik alle smilende ud af Ystad Teater efter denne glædesytring.

CM: Masakela havde en overraskende god harmonisk forståelse og teknik på flygelhornet. Synd han ikke spillede mere på det. Den bastante afslutning, med *call-response* fra publikum inklusive obligatoriske håndklap på to og fire, skæmmede en ellers enestående energisk optræden fra den 74-årige sydafrikaner. Han dirigerede orkestret stramt og dynamisk og kastede ustandseligt kul på kedlerne i damptoget.

Ystad-festivalens koncept

NC: Hvad syntes du om udvalget og bredden af den præsenterede musik?

CM:

Det var befriende at opleve en festival med en profil, der IKKE syntes dikteret af de internationale bureauer og agenter.

Jan Lundgren har sat holdene på scenerne. Punktum. Han har brugt sine kontakter. Det er i den forstand hans festival. Han introducerede stort set alle koncerter og han spillede oven i købet selv flere gange på den største scene – og det var de første koncerter, der blev udsolgt! Man kan ikke lade være med at tænke på tilsvarende entreprenante musikere herhjemme: Niels Lan Doky og Benjamin Koppel. Jeg tror ikke de har et så loyalt publikum.

Bortset fra at Lundgren skulle undlade at forherlige bygninger og musikere fra scenekanten med de samme slidte fraser, så er han sluppet godt fra opgaven som booker. Lakmusprøven er, om man som lytter har fået gode oplevelser med hjem. Svaret er klart ja for mit vedkommende, med højdepunkter fra vokalisten Isabella Lundgren; trommeslageren Clarence Penn med hans Monk-projekt; ALQ og Masakela som allerede nævnt; Fabrizio Bosso-kvartetens legende, lyriske og overskudsagtige musik til filmen IL SORPASSO; de ekspressive momenter hos Goran Kajfes Suptropic Arkestra; Karl Olandersons store register og smæld i trompeten sammen med Ronnie Gardiners super stabile trommespil i Hacke Björkstén Quintet; og Jonathan Blake viste med Tom Harrell Quintet, hvor fedt *busy*, amerikansk trommespil kan være.

At man så også må igennem en del bicepsløs, svensk jazz, er til at leve med. Det er trods alt en svensk festival og selvfølgelig skal svenske musikere have mulighed for at vise, hvad de har gang i. Nogle gange er der bid!

NC: Ja, det er Lundgrens festival på alle planer. ”Fantastisk” gik igen som præsentation ved samtlige koncerter og ordet blev derfor lettere devalueret, efterhånden som festivalen skred frem. Stilistisk kunne intet af den præsenterede musik dog fornærme nogen.

Selv en gruppe som Tesla, der spillede på Ystad Konstmuseum, som gik for at være festivalens eksperimenterende scene, efterlod ingen kradsemærker. Trioen (trompet, el-bas og håndperkussion) spillede frirytmsk – det vil sige der var vist en puls et sted, men den sejlede rundt et sted ude i Østersøen, ingen af de tre musikere så ud som om de syntes, det var sjovt at spille og da tre to-takts bas-ostinater blev annonceret som en ”Suite”, måtte jeg forlade dette uforløste ”eksperiment”.

Så var der anderledes gang i Clarence Penns Monk-hyldest. Penn er en fremragende trommeslager tilsyneladende i fuldstændig balance med verden og sig selv. Hans idé med at klippe Monks musik i stykker og sætte den ”forkert” sammen (er der overhovedet noget, der er forkert i jazz?) virkede umiddelbart lidt søgt og konstrueret. Men efterhånden som musikken fik lov at udvikle sig og den varme stemning fra scenen bredte sig til salen, gled det ned uden ubehag. Penns spil var i særklasse det mest interessante og hørverdige, men også den fine japansk-amerikanske bassist, Yasushi Nakamura, holdt sammen på de mange løse fragmenter. Et

godt initiativ, der dog solistisk forblev uforløst, da tenoren og pianisten ikke bød ind med særlig meget interessant.

CM: Ja, det var sjovt som den unge tenor, Chad Leftkowitz, nærmest gik på stedet i høj sne samtidig med at han spillede. Pianisten efterlod ikke det store indtryk, men hvilket fantastisk velafstemt trommespil under piano-soli. Der var noget Art Blakey-i-elegant-antræk over forestillingen. Penns fortælling om Salvadors Dalis malerier, med ure der flyder ud over kanten, var i øvrigt tankevækkende – en godt set parallel til jazzens tidsfor-nemmelse.

Store og små kanoner

NC: Veteranen på festivalen var den 80-årige pianist Kenny Barron, som spillede med sin faste trio med bassisten George (Jiri) Mraz og trommeslageren Lewis Nash. Fra de første toner kunne man nyde det høje musikalske format, men også fornemme hvor det bar hen. Klassisk opbyggede *standards* og enkle *originals*; tema, pianosolo, bassolo, *chase* med trommeslageren, temaer, slut. Med andre ord: jazz, som den er blevet spillet de sidste 50-60 år. Ingen overraskelser eller finurlige arrangementer. Men Kenny Barron er en mester i at orkestrere sit spil og formår konstant at variere sig ud fra jazzklaverets grundlæggende *licks*. Og så bruger han stort set kun *sustain*-pedalen i tema-præsentationerne og næsten ikke i sine soli, hvilket giver hans spil et luftigt præg.

Lewish Nash er en vidunderligt let spillende trommeslager, som bruger enkle virkemidler til både at holde musikken kørende og skubbe den videre. Men Mraz’ frygteligt urene spil koncerten igennem trak desværre ned på en ellers tilfredsstillende oplevelse. Måske var han ikke fortrolig med den lånte bas...

Og så kunne vi i vort stille sind fnise over, at Kenny Barron i sin høflige hyldelse til byen Ystad, omtalte Østersøen som ”*the beautiful lake*”.

CM: Jeg oplevede Barrons optræden som en sløv dag på kontoret. Hyggelig *mainstream*, hvor kun Nash præsterede lidt spræl. Mraz stemte ad H til og måtte hele tiden glide tonerne på plads – det gik betydeligt bedre for ham i det høje register.

NC: Hvad syntes du om Lars Danielsson & Libretto og Quiet Night Orchestra?

CM: Libretto var i Saltsjöbadets akustisk helt neutrale og moderne koncertsal. Danielssons brug af effekter på bassen har jeg nævnt – det kan tilføjes at han også spillede cello med *delay*, så det lød som ”hvalernes sang”. I det hele taget brugte alle i kvartetten godt med elektriske effekter. Med i Libretto-gruppen var den armenske pianist Tigran (nu bosat i USA) – han var som en trolld i en æske og gjorde et godt indtryk. Gruppen havde en identitet, og der var stor variation i udtrykket dog med tendens til at sidde fast i firetakts-cykluser. Generelt var der substans i Danielssons kompositioner, for eksempel mindede hans *Suffering* om noget af det John McLaughlin komponerede og spillede med Katia Labeque.

NC: For første gang på festivalen sporede lidt glæde på scenen. Danielsson nærmest strålede, da den indledende ostinat – som udgjorde det første nummer – havde lagt sig. Hovedtemaet *Li-*

brette, der på cd’en er en lang ørkenvandring, åbnede sig smukt med den enkle og stilige akkordrundgang og bevarede intensiteten fra start til slut. Koncerten bestod naturligvis af temaerne fra cd’en; nærmest klassiske i deres opbygning og afvikling. Ganske som på cd’en viste Tigran solistisk aggressivitet, lyst og vilje, men hele bandet holdt flot niveau koncerten igennem. Den lidt diskret kedelige engelske guitarist John Parricelli lukkede også op for sluserne til sidst i en funky sag.

Brugen af elektronik gav musikken ekstra luft og var så tilpas behersket i det flot producerede lyd billede, at det netop ikke dominerede. Og så var det en fornøjelse at se de fire musikere have øjenkontakt koncerten igennem, en udsøgt fornøjelse at høre Danielssons krystalrene bas- og cellospil og trommeslageren Magnus Öströms kontrollerede spil – udelukkende med *brushes*.

Vi begyndte i det kammerjazzede og vi blev der.

CM: Dansant party-jazz kl. 11 næste formiddag i Per Helsas Gård var en blandet fornøjelse. Quiet Night Orchestra havde både Cannonball Adderley og Lasse Gullin i bagagen. Det var effektivt men også ordinært med ret kedelige arrangementer.

NC: Med Jan Lundgrens charmerende blanding af svensk og engelsk som indledning på alle koncerter (han havde fandeme travlt, hvornår spiste og sov han?), var der med Quiet Night Orchestra lagt op til amerikansk swing-dansemusik fra 1940erne og 50erne, komplet med ens jakkesæt (Troelstrup?), aftenkjole og manerer. En smuk udgave af Lars Gullins *Swell* skærpede appetitten efter mere, mens egne numre som *The Path* var banal svensk pop i jazzklæder. Men sangerindens udpræget svenske tekstudtale, der ind i mellem gjorde teksten totalt uforståelig, gjorde koncerten lettere selvsparodisk. Og de lidt for lange soli i ”nutidig” stil brød også den ellers gennemførte udklædning.

Det var svært at høre, hvad Quiet Night Orchestra ville? Er det et showband, der spiller swing, som bedstemor kunne lide det, eller et seriøst orkester med eget repertoire i genren. Lidt mere selvironi og fanden-i-voldskhed ville under alle omstændigheder klæde bandet.

Lyden i den gamle købmandsgård – og i øvrigt på samtlige hørte scener – var upåklagelig. Professionel, udpræget på musikens betingelser og så tilpas forstærket, at alt kunne høres. Der kunne Copenhagen Jazz Festival lære noget.

Alt i alt nød jeg opholdet i den smukke sydsvenske by. Fin betjening alle steder og både det lokale og det tilrejsende publikum fik sig en god gang jazz, som mange af dem bestemt ikke havde stor erfaring i at indtage. Forhåbentlig kommer de igen i årene fremover. Man kan kun kipe med Dannebrog over dette flotte initiativ.

CM: Noget helt andet jeg bemærkede som typisk svensk omsorgsfuldhed: Når solen bagte ned i Per Helsas smukke gård på det talrige publikum, så indledte koncerten med en opfordring til at drikke vand for at undgå hedeslag. Og så blev der stillet bakker med glas og isvand frem til fri afbenyttelse. Det er en arrangør, som vil det godt for sit publikum!

NC: Og så starter musikken altid til tiden i Sverige!